

posamezne prizore razvlekel na dolgo in široko, bogato sejal sentimentalne in moralne refleksije, kopičil krivico na krivico, nesrečo na nesrečo in sploh pridno rabil ves oni stari in znani arzenal moralistovskih pridigarjev, ki skušajo ljudem po sili izžemati solze. Za humor skrbita dekla in hlapec s svojim stereotipnim dovtipom, ki je sicer zasnovan tako, da bi se lahko ponavljal in infinitum, a vkljub temu samo enkrat nov. Motiv zlega Italijana, ki je kriv — v veliki meri — vse nesreče, je star, nova pa je pomoč iz Srbije. Človek, ki zahteva od romana nekaj več, nego mu Malograjski lahko da, se s to knjigo ne bo mučil do konca, kvečjemu, če ga v to sili poročevalčeva dolžnost. Pretežni večini Mohorjanov pa to vsiljivo in dolgovezno moralizovanje, kopica mučnih in neverjetnih situacij ne bo ugajala; saj jim niti precejšnja snovnost Lahovih „Upornikov“ ni. — Na koncu je pod diplomatično previdnim in nedolžnim (latet anguis in herba!) naslovom „Raznoterosti“ zbrano perišče anekdot, ki se jim na neki tipični slovniški napaki pozna, da jih je zbral in za slovensko „ljudstvo“ namenil mons. Podgorc. *Ź. A. Glonar.*

Podobe iz misijonskih dežel. I. zvezek. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1909. 8°. 128 str. — Z narodnega stališča pač Slovenci ne moremo biti zadovoljni s to vrsto knjig. Kakor družba na zadnji strani sama priznava, hoče s temi poročili vzbuditi pri bralcih zanimanje za oznanjevalce svete vere, katero se naj kaže v podporah, ki se pošiljajo „v uboge misijone“. Družba hoče take darove sprejemati in imena darovalcev izkazovati. Ali gospodje ne vidijo naših slovenskih „zamorčkov in kitajčkov“, katere bo treba odkupiti, da nam jih tujec ne ugrabi, jim ne izruje iz nežnih src besede materinske in tudi vere? — Zgodovinski pregled jezuita Viktorja Kopatina, „Kako se razvija katoliška cerkev v Bosni po okupaciji“, se odlikuje po verski nestrpnosti in bojevitosti. Dasi je vlada izdala od okupacije pa do l. 1895. za katoliške namene 2,641.000 K in izda od tedaj vsako leto 250 do 290 tisoč K za 360.000 katoličanov (vseh prebivalcev v Bosni je 1,800.000), je „preveč nepristranska“, ker ne ustanavlja zgolj katoliških šol, marveč tudi narodne medverske in dela ovire pokatoličenju mohamedancev. Klerikalizem se je v Bosni že precej ukoreninil. Samo v Serajevu je 17 Marijinih družb; klerikalnih časopisov izhaja v Bosni devet, med temi so trije politični. Zanimiva spisa v knjigi sta „Iz mojega delokroga“ in „Bela vrana“ o Veselka Kovača. V prvem nam živo in nevsiljivo pripoveduje o svojem šolskem delovanju v kitajskem semenišču, kjer ubija v trde glave mladih Kitajcev latinščino. Tvarine avstrijskih gimnazij, po njegovem mnenju, bi ne obvladal noben Kitajec. Druga je slika iz življenja podkupljivih kitajskih uradnikov. — V članku „Iz daljnega vzhoda“ nam poroča o Baptista Turk o tajnih društvih, ki so razširjena po vsem Kitajskem in katerim je namen pregnati tujce iz cele dežele. Tudi boksarji, ki so uprizorili zadnjo vstajo, so člani take tajne družbe. Drugi del članka obsega razne misijonske dogodbe, ki naj bi vplivale na darežljivost že itak dovolj ubožnih Slovencev. „Misijoni na Jutrovem“ so okoren prevod iz francoščine. — Sploh nam kažejo letos Mohorjeve knjige več površnosti v jezikovnem oziru kakor v prejšnjih letih. Tako čitamo tudi v tej knjigi n. pr. brez da bi (str. 52), je šel okuženega obhajati (54), jo je pastiroval (56) itd.

B—k.

Jakoba Alešovca Izbrani spisi. Drugi, popravljene natis. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: Kako sem se jaz likal. 1. del. V Ljubljani. Založila Katoliška Bukvarna 1910. 8°. 154 str. (Cena broš. 1.20 K, vez. 2 K) — Kot deveti zvezek „Ljudske knjižnice“ je izšel prvi del Alešovčeve „Povesti slovenskega trpina“, kos poljudne avtobiografije mnogoletnega Brencljevega urednika, pisatelja poučnih ter

„Ljubljanski Zvon“ 1. XXX. 1910.

Čisto poročila narejena po besedi Val. Podgorca

zabavnih pripovedi in narodnih pravljic. Zdrav humor, ki ni brez pretiravanja, bo našel med prostim ljudstvom še tudi v novi izdaji prav hvaležnih bralcev, saj večina Alešovčevih spisov je že razprodana.

Ilustrovani narodni koledar. 1910. Uredil prof. dr. Anton Dolar. Leto XXI. Last, tisk in zaloga Zvezne tiskarne v Celju. 8°. 162 str. + Oglasi. Cena elegantno vez. 1.70 K s poštnino vred. — Kakor prejšnji letniki tega salonskega koledarja odlikuje se tudi ta po svoji elegantni zunanji opremi, po raznovrstnem in izbranem zabavnem delu. V njem srečavamo literarne znance, Iv. Cankarja (Zgodba o zaplenjenem pravičniku), Milana Puglja (Sestanek, Jezerske rože), Iv. Laha (Božičnica), Antona Novačana (Smeh pred smrtjo). Stanko Svetina je priobčil tri arabeske, Mirko V. Brezovnik pa „Glasove v naravi“. Vojeslav Molè je posvetil Eli šopek „Pesmi hrepenenja“ in napisal „Razgovor poletnega večera“, himno ljubezni v prozi. — Veliko manj nas zadovoljuje „umetniški“ del, ki zaostaja celo za prejšnjimi letniki. Par slabo reproduciranih fotografij in obče znanih slik neprijetno kontrastira z ostalo vsebino. Slika „V razcvetu“ za str. 80 je najbrž posneta iz kakega reklamnega cenika za polmoderne okvire.

Antun Cuvaj: Gragja za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danes. Sa 99 slika. Knjiga treća. Od 20. travnja 1869. do 31. listopada 1888. Zagreb 1909. Vel. 8°. XXXII. + 1108 str.

Že iz naslova se vidi, kako ogromna je knjiga, v kateri izdaja A. Cuvaj, deželni nadzornik za ljudsko šolstvo na Hrvaškem, neizmerno marljivo zbrano gradivo za zgodovino vsega šolstva na Hrvaškem v teku 19 let, v katerih so se godile važne spremembe. Za ta čas nahajamo tu podatke o ustrojstvu deželne vlade z ozirom na šolstvo, o ljudskih in strokovnih šolah, učiteljskih, gimnazijah, realkah, semeniščih in vseučilišču, o akademiji in muzeju, o razstavah, tiskarstvu, šolskih časopisih in časopisih za mladino, o prosvetnih društvih, deželnih in privatnih zakladih, zabaviščih, sirotiških, zavodih za gluhoneme in slepce itd.

Zakoni in učni redi so dobesedno natisnjeni, saborske razprave o njih po stenografskih zapisnikih, ne manjka tudi anket in resolucij šolskih društev ter učiteljskih glasov iz časnikov. Seveda se posebe govori tudi o srbsko-pravoslavnem šolstvu na Hrvaškem in v bivši Vojaški Granici. V slikah se nam predstavljajo važnejše šolske osebe in stavbe. Knjiga je seveda zanimiva tudi za slovenske šolske kroge, katerim jo priporočam v podrobnejšo oceno in porabo, in sploh za našo kulturno zgodovino, ker nam priča o zaslugah mnogih Slovencev za hrvaško prosveto. Tako nahajamo v nji slike in životopise deželnih nadzornikov Martina Jelovška in Franja Močnika, srednješolskih ravnateljev Fr. Bradaške, V. Lipeža in Josipa Stareta, ki je obenem slovenski pisatelj kakor profesorja Fr. Erjavec in I. Tušek; Slovenec je tudi prvak hrvaške stenografije Fr. Magdić. Značilno pa je za vprašanje, kako se poznajo najbližji Slovani, ako n. pr. čitamo, da je Fr. Bradaška rojen v Krainburgu (78) namesto v Kranju, Fr. Močnik „u Cerknegu na Goričkem“ (450), t. j. v Cerknem. Moram tudi priznati, da se meni zdi vse delo preobširno, vendar navzlic temu je našlo svoje občinstvo, kajti prva in druga knjiga sta že pošli in pisatelj obeta njiju novo in popolnjeno izdajo. *M. Murko.*

François Rački et la renaissance scientifique et politique de la Croatie (1828—1894). Par Vladimir Zagorsky. Paris, Librairie Hachette et Cie., Boulevard Saint Germain 79. 1909., 8°. VI + 259. — (Franjo Rački ter znanstveni in politični preporod Hrvatske. 1828—1894.) — Profesor na pariški Sorbonni, Arnošt Denis, je dal g. Zagorskemu, svojemu učencu, pobudo, da je s tem svojim obsežnim delom